

УДК 75.058.071.1(477-87)"20"Маляренко
DOI <https://doi.org/10.32782/uad.2023.5.10>

Педан Таміла Валентинівна,

аспірантка кафедри теорії та історії мистецтва
Національної академії образотворчого мистецтва та архітектури
ORCID ID: 0000-0002-6855-1920
pedantamila@gmail.com

ТВОРЧИСТЬ МИСТКИНИ ПЕТРИКІВСЬКОГО РОЗПИСУ МАРИНИ МАЛЯРЕНКО В УКРАЇНСЬКІЙ ДІАСПОРІ

Метою статті є представлення та аналіз творчості Марини Маляренко, яка спеціалізується на петриківському розписі, в українській діаспорі. У статті розглянуто її техніку, стиль, основні сюжети робіт та внесок у розвиток українського національного мистецтва в контексті діаспори. Зокрема серед улюблених сюжетів в творчості Марини Маляренко можна побачити традиційні, для петриківського розпису, образи казкових та звичайних квітів, таких як волошки, маки, „Дерево життя“, калина, птахи, жар-птиці, солов'ї та ін. Загальний образ робіт доповнюють сучасні символи – зображення тварин, жучків, овочів та фруктів. Окреме місце, у творчості майстрині, займають зображення численної кількості метеликів та грибів, а також гербу України, який вона вписує в різноманітні композиції та стилізує на свій смак. У статті зазначено, що художниця любить експериментувати з кольором і формами, тому у своїй творчості часто використовує сині, фіолетові та насичено рожеві відтінки фарб поряд з традиційними для «петриківки» жовтогарячими кольорами. Стаття вказує на важливість просування української культури за кордоном й розповіє про те, як творчість Марини Маляренко вписується в цей контекст. У підсумку статті зазначається про важливість дослідження митців діаспори, зокрема Марини Маляренко, оскільки говорячи про українське мистецтво і його впізнаваність у світі, ми привертасмо увагу всесвітнього суспільства до України і до подій які в ній відбуваються.

Ключові слова: петриківський розпис, майстри петриківки, митці петриківського розпису, українська діаспора, мистецтво, Марина Маляренко, творчість за кордоном.

Pedan Tamila. CREATIVITY OF THE ART OF PETRYKIV PAINTING BY MARINA MALYARENKO IN THE UKRAINIAN DIASPORA

The purpose of the article is to present and analyze the work of Maryna Malyarenko, who specializes in Petrykiv painting, in the Ukrainian diaspora. The article examines her technique, style, main themes of her works and contribution to the development of Ukrainian national art in the context of the diaspora. In particular, among the favorite subjects in the works of Maryna Malyarenko, you can see traditional, for Petrykiv painting, images of fairytale and ordinary flowers, such as cornflowers, poppies, the Tree of Life, viburnum, birds, firebirds, nightingales, etc. The general image of the works is complemented by modern symbols – images of animals, bugs, vegetables and fruits. A special place in the artist's work is occupied by images of numerous butterflies and mushrooms, as well as the coat of arms of Ukraine, which she incorporates into various compositions and stylizes to her taste. The article states that the artist likes to experiment with color and shapes, so in her work she often uses blue, purple and deep pink shades of paint along with the traditional yellow-and-red colors for "petrikivka". The article indicates the importance of promoting Ukrainian culture abroad and will tell about how Maryna Malyarenko's work fits into this context. In the conclusion of the article, it is noted about the importance of researching artists of the diaspora, in particular Maryna Malyarenko, because speaking about Ukrainian art and its recognition in the world, we draw the attention of the world society to Ukraine and to the events taking place in it.

Key words: Petrykiv painting, masters of Petrykiv painting, artists of Petrykiv painting, Ukrainian diaspora, art, Maryna Malyarenko, creativity abroad.

Вступ. Велич і неповторність українських традицій у світі знаходить своє відображення в творчості майстрів петриківського розпису, які розсіяні насінням по всьому світу й несуть з собою не лише культурне багатство свого народу, а й безмежну любов до мистецтва рід-

ного краю. Завдяки своєму таланту вони втілюють красу української природи, виткану в традиційних сюжетах та символіках, і передають її крізь призму власного таємничого світогляду.

Завдяки невичерпному джерелу натхнення – українській народній творчості,

петриківський розпис в діаспорі зберігається як витончений кодекс української культури. Будучи носіями цінностей та історії, митці діаспори продовжують традиції мистецтва та відтворюють елементи фольклору та етнічних обрядів, збагачуючи його новими вимірами та тлумаченнями в далеких куточках світу.

Матеріали та методи. В дослідженні застосовані загальнонаукові методи та підходи, серед яких: діалектичний, системний, структурно-функціональний, метод художнього аналізу та інтерв'ю.

Результати. Мисткиня з Івано-Франківщини Марина Маляренко з 2012 року проживає і малює у США. Її особлива любов до цього різновиду народного мистецтва прокинулася під час створення індивідуального подарунку – браслету з петриківським візерунком для своєї подруги – дизайнерки одягу Любові Чернікової. З тих пір творче життя мисткині активно пов'язалося з петриківським розписом. Для колекцій вишитого одягу своєї подруги Марина розписувала прикраси і кульчики. Переглядаючи альбоми з роботами улюблених майстрів Тетяни Пати [1, 2, 3] та Марфи Тимченко [4, 5] та постійно покращуючи свої навички малювання, вона випрацювала свій власний авторський стиль. Улюблені сюжети в творчості Марини Маляренко – традиційні, для петриківського розпису, образи квітів волошок, маків, казкових квітів [Рис. 1], Дерев життя [Рис. 2], ягід калини [Рис. 3,4], птахів, жар-птиць, солов'їв [Рис. 5] та ін. Загальний образ робіт доповнюють сучасні символи – зображення тварин, жучків, овочів [Рис.6] та фруктів.

На окрему увагу, у творчості майстрині, заслуговують розписні зображення численної кількості метеликів та грибів із найрізноманітнішою кольоровою гамою: від золотаво-червоних до пурпурово-рожевих та синьо-блакитних кольорів, які гармонійно утворюють фантазійні композиції. Чільне місце у творчості мисткині належать символу гербу України, який вона вписує в різноманітні композиції та стилізує на свій смак [Рис. 7, 8]. Художниця любить експериментувати з кольором і формами й у своїй творчості часто використовує сині, фіолетові та

насичено рожеві відтінки фарб поряд з традиційними для «петриківки» жовтогарячими кольорами, а також робить мазок більш делікатним та фігуративно-витонченим поряд з традиційними широкими мазками. Починаючи з 2019 року мисткиня активно використовує УФ фарбу для того, щоб робити акценти в роботах, а також виконує повноцінний розпис УФ фарбами на чорному тлі, так як це робили колись майстри фабрики «Дружба» на масовому виробництві підлакових сувенірних виробів, що йшли на експорт в понад 20 країн світу.

У творчості майстрині можна зустріти як декоративну пластику, станковий живопис, ілюстрації, так і розпис аксесуарів та масштабних арт-об'єктів, розпис на кераміці та розписані інтер'єрні панно. З 2015 року мисткиня проводить майстер-класи з петриківського розпису у США, ділиться з іноземцями українською культурою та самою магією малювання. Марина неодноразово приймала участь у фестивалі Warm Up Ukraine: Fall в Сан-Франциско, який демонструє українську культуру через мистецтво, музику, діалоги та заходи та збирає кошти на забезпечення українських медиків на полі бою та на інноваційну професійну освіту українських ветеранів. У 2019 р. мисткиня була учасницею проекту зі створення величезної інсталяції метелика «Катарсис» для щорічної події Burning Man у пустелі Невади [6, 7, 8]. Проект став втіленням глибоких змін, які переживає українське суспільство, і відзначався особливим поєднанням мистецтва, символізму та краси. Ця величезна інсталяція, висотою чотири метри, невинно привертала увагу своєю грацією та неординарністю. На крилах метелика було відтворено петриківський розпис в усій своїй неповторній українській живописній традиційній культурі [Рис. 9]. Ще більш вражаючим став вибір УФ фарб, які змінювали свою гаму вночі, перетворюючи величезного метелика у світіння, схоже на світло магії.

Метою цього проекту було не лише створення мистецької інсталяції вражаючого масштабу, але й розповісти світу про Україну, про перетворення українського суспільства й його здатність розкривати свій потенціал і

Рис. 1

Рис. 2

Рис. 3

Рис. 4

Рис. 5

Рис. 6

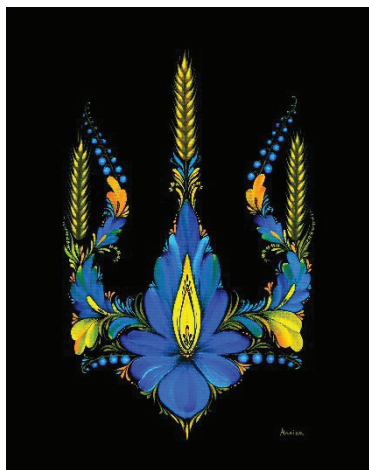

Рис. 7

Рис. 8

Рис.9

красу традицій під впливом внутрішніх змін. За задумом інсталяція, в силу дуальності світу, мала частину виконану в жовтогарячих кольорах й частину, виконану в прохолодних кольорах. Інсталяція стала амбасадором культурної різноманітності, викликаючи захоплення та зацікавленість у глядачів, а також прокладаючи невидимий міст між пустелею Невади в США і далекою Україною. Проєкт «Катарсис» на Burning Man не лише вражав своєю величиною, але й став тим символом, який підняв високо українське мистецтво в глобальному масштабі, надихаючи глядачів замислюватися про силу культурної самоідентифікації та процесів змін, які намагається пройти Україна. Для цьогорічної події Burning Man майстриня розмальовувала інсталяцію протитанкового їжака, привезеного з України.

Характеризуючи творчість мисткині, варто відмітити, що петриківський розпис – це не лише народне мистецтво, що зберігає звичаї оздоблення українського житла та предметів побуту, але й сучасний живопис, який розвивається та набуває нових рис, а виринаючи з-під пензлю Марини Маляренко він набуває авторської стилізації.

Висновки. Творчість Марини Маляренко особливо важлива зараз, оскільки говорячи про українське мистецтво і його впізнаваність у світі, ми привертаємо увагу всесвітнього суспільства до України, до війни, яка щодня забирає життя звичайних людей та навіть митців, ми привертаємо увагу до української історії та деколонізаційних процесів, які зараз необхідні українській спільноті. Дуже важливо усвідомлювати, що підтриму-

вати культуру, традиції та мистецтво може не лише держава, особливо в умовах обмежених можливостей державного фінансування, коли усі ресурси спрямовані на потреби армії, але й кожен з нас – суспільство, громадяни, які купують квитки на виставки чи самі художники, які прагнуть створювати свої виставки в Україні чи поза її межами. На жаль, в Україні благодійність у галузі культури чи мистецтва не має такої сталої традиції, як у західних країнах, де звичною практикою є особисті внески на підтримку місцевих музеїв чи галерей. В Україні навіть в найсприятливіші часи треба було доводити необхідність підтримки культури, а сьогодні й поготів. Але якщо ми не усвідомимо, що без культури, без вкладання у неї усіх можливих ресурсів, ми не матимемо майбутнього, на нас чекає не найкраща версія цього майбутнього. Саме тому, надзвичайно важливо творити й в умовах війни, робити виставки

як в Україні, так і поза її межами. Важливо досліджувати творчість українських мисткинь та контекст їх діяльності, які опинилися за кордоном і продовжують творчо виражати свої думки та підтримувати розвиток українського традиційного мистецтва. Хто знає, мабуть світ ніколи б не дізнався про всесвітньо відомого «Щедрика» Української Республіканської Капели, яку Українська Народна Республіка за ініціативи Голови Директорії та Головного Отамана військ і флоту УНР Симона Петлюри з метою протидії російській пропаганді та промоції української культури й незалежності в Європі відправила у світове турне Європою та Америкою. Творчість українських діячів, дослідження їх діяльності є промоцією української культури за кордоном, що дозволяє митцям вийти на абсолютно новий рівень своєї роботи, котрий в свою чергу сприяє впізнаваності України за кордоном.

Література:

1. Тетяна Пата: альбом/ авт. вступ. ст. та упоряд. Н.О.Глухенька. Київ: Мистецтво, 1973. 93 с. : іл.
2. Петриківський розпис. Тетяна Пата: комплект листівок. Київ: Мистецтво, 1984.
3. Марфа Тимченко. Малярство. Розпис. Фарфор: альбом-каталог / авт. -упоряд. Є.Шевченко; вступ. Ст. Є.Шевченко, В.Щербак. Київ: Народні джерела, 2007. 152.: іл.
4. Марфа Тимченко: альбом / упоряд. Б. Бутник-Сіверський. Київ: Мистецтво, 1974. 29 с. : іл.
5. Марфа Тимченко: комплект з 28 листівок / упоряд. та авт. Ст. О.І. Шестакова. Київ: Мистецтво, 1980. (Майстри народної творчості). Текст укр., рос., англ., фр., нім., ісп. мовами.
6. Український "Метелик" із петриківським розписом побував на фестивалі Burning Man у США. URL: <https://twitter.com/holosameryky/status/1168935105781534721?s=61&t=qMIZWhp-UzODecRgafHASg> (дата звернення: 20.12.2023).
7. Петриківський розпис набуває популярності в США завдяки майстер-класам української художниці. URL: <https://www.holosameryky.com/a/maryna-volk-maister-klasy-petrykivskyi-rozpys-tekhas/4203483.html> (дата звернення: 20.12.2023).
8. Burning Man Art Installation 2019: Catharsis. URL: <https://novaukraine.org/project/burning-man-art/> (дата звернення: 20.12.2023).

References:

1. Pata, Tetiana: albom/ avt. vstup. st. ta uporiad. Hlukhenka, N.O. [Pata Tetiana: album] Kyiv: Mystetstvo [in Ukrainian]
2. Petrykivskyi rozpys. Tetiana Pata: komplekt lystivok. [Petrykiv painting. Tetiana Pata: a set of postcards] Kyiv: Mystetstvo [in Ukrainian]
3. Tymchenko, Marfa. Maliarstvo. Rozpys. Farfor: albom-kataloh / avt. -uporiad. Shevchenko, YE.; vstup. St. Shevchenko, YE., Shcherbak, V. [Tymchenko Marfa. Painting. Porcelain: catalog album] Kyiv: Narodni dzherela [in Ukrainian]
4. Tymchenko, Marfa: albom / uporiad. Butnyk-Siverskyi, B. [Tymchenko Marfa: album] Kyiv: Mystetstvo[in Ukrainian]
5. Tymchenko, Marfa: komplekt z 28 lystivok / uporiad. ta avt. st. Shestakova, O.I.. [Tymchenko Marfa: a set of 28 postcards]. Kyiv: Mystetstvo [in Ukrainian]

6. Ukrayinskyy "Metelyk" iz petrykivskym rozpysom pobuvav na festyvali Burning Man u SSHA. [The Ukrainian Butterfly with the Petrykiv painting visited the Burning Man festival in the USA] URL: <https://twitter.com/holosameryky/status/1168935105781534721?s=61&t=qMIZWhp-UzODecRgafHASg> [in Ukrainian]

7. Petrykivskyi rozpys nabuvaye populyarnosti v SSHA zavdyaky mayster-klasam ukrayinskoyi khudozhnytsi. [Petrykiv painting is gaining popularity in the USA thanks to master classes of Ukrainian artist] URL: <https://www.holosameryky.com/a/maryna-volk-maister-klasy-petrykivskyi-rozpys-tekhas/4203483.html> [in Ukrainian]

8. Burning Man Art Installation 2019: Catharsis. URL: <https://novaukraine.org/project/burning-man-art/>